

„Ocena sytuacji na rynku pracy województwa pomorskiego i realizacji przez Samorząd Województwa Pomorskiego zadań w zakresie polityki rynku pracy”

Rynek pracy kształtowany jest poprzez podaż pracy (tj. zasób siły roboczej, ogół osób już pracujących bądź poszukujących zatrudnienia za określoną płacę) oraz popyt na pracę (tj. zgłaszane przez pracodawców zapotrzebowanie na pracę za określone wynagrodzenie).

Sytuacja, w której następuje zrównanie podaży pracy oraz popytu na pracę określa się mianem równowagi na rynku pracy. Oznacza ona pełne zatrudnienie, czyli bardzo dobrą kondycję rynku pracy, kiedy wszystkie osoby akceptujące określony poziom wynagrodzenia mogą znaleźć pracę¹.

Tym samym za dobry rynek przyjmuje się taki, który ma następujące cechy²:

- zapewnia wykorzystanie dostępnych zasobów pracy - bezrobocie utrzymuje się na możliwie najniższym poziomie i jego przyczyny wynikają głównie z dynamicznych zmian dokonujących się w gospodarce oraz zdolnościach/umiejętnościach zasobów ludzkich do wykonywania pracy (tzw. bezrobocie frykcyjne);
- wzmacnia zasoby pracy - ludzie preferują pracę zarobkową, tym samym aktywnie uczestniczą w rynku pracy, efektem tego jest wysoki poziom aktywności zawodowej;
- zachęca do rozwoju kapitału ludzkiego - sprzyja wzajemnym wzmacnianiu umiejętności i kwalifikacji zawodowych, dzięki czemu gospodarka otwarta jest na korzystanie z zaawansowanych technologii w oparciu o produktywnie zatrudnienie;
- zapewnia wysoką elastyczność działania pracowników i pracodawców - pozwala na płynne dopasowywanie się uczestników rynku pracy do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych, co zwiększa odporność na szoki gospodarcze.

SYTUACJA NA POMORSKIM RYNKU PRACY – WSTĘP

Od ponad dwóch lat niepewność i nieprzewidywalność wydarzeń i zjawisk są trwałymi elementami pomorskiej gospodarki i rynku pracy, a dodatkowym wyzwaniem stają się coraz mocniej oddziałujące trendy globalne takie jak:

- kurczenie się zasobów pracy / kryzys demograficzny,
- postępujący rozwój technologii i cyfryzacja procesów,
- globalizacja talentów,
- niestałość, zmienność zjawisk i postaw społecznych.

Ostatnie lata przed rozpoczęciem epidemii koronawirusa były okresem systematycznie poprawiającej się sytuacji na regionalnym rynku pracy. Obserwowano nie tylko obniżający się poziom stopy bezrobocia, która w okresie czerwiec-listopad 2019 r. osiągnęła rekordowo niski poziom (4,4%), ale

¹ <https://rynekpracy.pl/sloownik/rynek-pracy>.

² Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz, Wprowadzenie do analizy lokalnego rynku pracy, Warszawa 2006.

także korzystne poziomy innych wskaźników określających kondycję regionalnego rynku pracy. Sytuacja związana z ogłoszeniem stanu epidemii wiosną 2020 r. zachwiała te pozytywne trendy i w takim niestabilnym gospodarczo klimacie regionalny rynek funkcjonował przez okres kolejnego roku. Wraz z zakończeniem I kw. 2021 r., co zbiegło się w czasie ze zniesieniem pandemicznych obostrzeń, ponownie zaobserwowano oznaki poprawiającej się sytuacji na rynku pracy, np. w odniesieniu do zjawiska bezrobocia – w lipcu i sierpniu 2022 r. wskaźnik stopy bezrobocia w regionie powrócił do rekordowo niskiej wartości 4,4%, a we wrześniu br. nieznacznie wzrósł do poziomu 4,5%. Wynika to z faktu, że w bieżącym roku nastąpił znaczny odpływ osób bezrobotnych z rejestrów powiatowych urzędów pracy, niemniej w związku z rosnącą presją inflacyjną i kryzysem energetycznym, w tym momencie, trudno jest ocenić czy ta tendencja zostanie zachowana w kolejnych miesiącach.

Niewątpliwie pozytywnym zjawiskiem jest to, że skomplikowana sytuacja gospodarcza w regionie związana z utrzymującym się stanem pandemii w okresie od marca 2020 r. do marca 2021 r. nie przyczyniła się do niekorzystnych zmian w zakresie rozwoju regionalnej przedsiębiorczości. Trend wzrostowy liczby podmiotów gospodarczych obserwowany w Pomorskiem w ostatnich latach utrzymał się i jest również kontynuowany w bieżącym roku. Regionalna przedsiębiorczość w ujęciu długofalowym nadal się rozwija i pozostaje mocną stroną regionalnego rynku pracy, co wzmacnia odporność regionu na gospodarcze wstrząsy.

Niestety przywołane wyżej zjawiska: presja inflacyjna i kryzys energetyczny mogą powodować pogarszanie się kondycji gospodarczej nie tylko naszego regionu, ale gospodarki w szerokim ujęciu. Tym samym na istotności zyskują wyzwania określone w regionalnej polityce rynku pracy, związane z adaptacją przedsiębiorstw i pracowników do zmiennych warunków gospodarczych, w tym związane z potencjalnymi procesami restrukturyzacyjnymi podmiotów gospodarczych.

Symptomy tego widać np. w opiniach pomorskich przedsiębiorców za wrzesień 2022 r., którzy ocenili negatywnie większość obszarów składających się na ogólny obraz kondycji gospodarki regionu. Badanie klimatu koniunktury gospodarczej w woj. pomorskim wykazało, że jedynie *informacja i komunikacja* zanotowała dodatnią wartość wskaźnika (8,2 pkt), którego poziom wzrósł o 4,5 pkt w ujęciu miesięcznym. Niemniej ten sektor zanotował największy spadek ocen w porównaniu z wrześniem roku ubiegłego (- 43,0 pkt. r/r). Lepiej niż w sierpniu br. oceniono koniunkturę w *handlu hurtowym* (+6,2 pkt. m/m) choć obszar ten ponownie zanotował wartość ujemną (-12,9 pkt). Pozostałe obszary objęte badaniem zostały ocenione przez pomorskich przedsiębiorców gorzej niż przed miesiącem, a największy spadek zanotował sektor *transportu i gospodarki magazynowej* (-8,0 pkt. m/m).

POPYT NA PRACĘ NA POMORSKIM RYNKU PRACY – CHARAKTERYSTYKA

Pomorska przedsiębiorczość nadal w trendzie wzrostowym

W grudniu 2020 r. liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w woj. pomorskim wynosiła 318,5 tys. podmiotów, a rok później liczba ta wzrosła do poziomu 331,9 tys. Według danych na koniec sierpnia br. liczba podmiotów gospodarczych w regionie osiągnęła pułap 340,7 tys., co w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku oznacza wzrost o 12,8 tys. podmiotów i dynamikę wzrostową na poziomie 3,9%. Dla porównania dynamika wzrostu liczby podmiotów pomiędzy sierpniem 2021 r., a tym samym miesiącem 2020 r. była nieznacznie wyższa i wynosiła 4,1% (wzrost o 13 tys. podmiotów). Prezentowane dane potwierdzają, że trend wzrostowy w zakresie rozwoju pomorskiej przedsiębiorczości jest jak dotąd stabilny.

Rozwój przedsiębiorczości w regionie jest stymulowany wyróżniającą się na tle innych województw aktywnością osób fizycznych chcących rozpocząć i prowadzących działalność gospodarczą. Wskaźnik osób fizycznych, które prowadzą własne firmy w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w woj. pomorskim systematycznie rośnie – w 2021 r. osiągnął poziom 17,41 i była to najwyższa zanotowana wartość tego zjawiska w ostatnich latach. Dla porównania w 2020 r. wskaźnik ten był notowany na poziomie 16,60, a rok wcześniej wynosił 16,03.³ Aktywność gospodarcza mieszkańców regionu wyrażona tym wskaźnikiem, kolejny rok z rzędu pozwoliła woj. pomorskiemu uplasować się w ścisłej czołówce regionów w kraju – na 3. miejscu za woj. mazowieckim oraz zachodniopomorskim.

Warto zaznaczyć, że rozwój przedsiębiorczości w regionie zawdzięczamy, oprócz aktywności gospodarczej jego mieszkańców, również pozytywnemu klimatowi inwestycyjnemu. Woj. pomorskie uznawane jest za atrakcyjną lokalizację dla biznesu, co znajduje odzwierciedlenie w badaniach zrealizowanych w ostatnich latach.⁴ Według ekspertów najmocniejszymi stronami prężnego ośrodka regionalnej gospodarki, jakim jest Trójmiasto, były następujące aspekty: lokalizacja jako miejsce do życia, potencjał edukacyjny rozumiany jako dostępność przyszłych pracowników oraz infrastruktura. W tym miejscu warto podkreślić, że to na obszarze Trójmiasta funkcjonuje znaczna część firm działających w regionie – według danych na koniec sierpnia 2022 r. aż 42,3% (w sierpniu 2021 r. - 42,1%) wszystkich regionalnych podmiotów gospodarczych prowadziło działalność na terenie Gdańska, Gdyni i Sopotu. Gdy do firm z Trójmiasta dodamy firmy działające w powiecie gdańskim, wejherowskim i kartuskim, to okazuje się, że (na koniec sierpnia 2022 r.) na wskazanym obszarze funkcjonowało łącznie blisko 62% przedsiębiorstw prowadzących działalność w woj. pomorskim.

³ 2021 r. – 17,41; 2020 r. 16,60; 2019 r. - 16,03; 2018 r. - 15,35; 2017 r. – 14,60; 2016 r. – 14,17.

⁴ W 3. edycji badania Business Environment Assessment Study (BEAS) zrealizowanej w 2020 r., Trójmiasto zajęło 2. miejsce (za Warszawą oraz ex aequo z Poznaniem) pod względem atrakcyjności inwestycyjnej wśród największych miast Polski.

Liczba zgłoszonych ofert pracy była niższa w porównaniu z ubiegłym rokiem

W okresie od stycznia do sierpnia 2022 r. do powiatowych urzędów pracy woj. pomorskiego zgłoszono 65,4 tys. wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej. Dla porównania, w okresie od stycznia do sierpnia ubiegłego roku sumaryczna liczba wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej w rejestrach powiatowych urzędów pracy woj. pomorskiego wynosiła o 2,7 tys. więcej, tj. 68,1 tys., przy czym należy zauważyć, że to I kw. 2022 r. upłynął pod znakiem mocnego akcentu popytowego. Pozwoliło to wygenerować znacznie więcej ofert pracy aniżeli w I kw. 2021 r. - od stycznia do marca 2022 r. odnotowano ogółem 27,9 tys. ofert, podczas gdy w I kw. 2021 r. zgłoszono ich 22,8 tys., czyli o ponad 5 tys. ofert mniej, przy czym należy pamiętać, że wówczas obowiązywały jeszcze obostrzenia związane ze stanem epidemii.

Warto również podkreślić, że rok 2021 od początku do sierpnia charakteryzował się względnie stabilnym trendem wzrostowym ofert pracy (niewielka korekta w maju i czerwcu) przekraczając w sezonie letnim (lipiec, sierpień) pułap 10 tys. ofert miesięcznie. Natomiast 2022 r. pod tym względem wyglądał odmiennie, a mianowicie rozpoczął się względnie wysokim poziomem liczby zgłaszanych ofert pracy, notując najwyższy pułap w marcu (10,5 tys. ofert), by w kolejnych miesiącach notować poziom poniżej 8 tys. ofert. Zaskakująco niski odczyt liczby zgłoszonych miejsc pracy odnotowano w szczycie sezonu wakacyjnego - w lipcu 2022 r. było tylko 6,9 tys. ofert i był to najniższy wynik obserwowany w bieżącym roku. Tym samym w lipcu br. zanotowano największą (miesięczną) dynamikę spadku liczby ofert pracy w ujęciu rocznym – w lipcu 2021 r. zgłoszono o 3,2 tys. ofert więcej niż w analogicznym miesiącu br. Natomiast w sierpniu br. sytuacja była pod tym względem nieco lepsza – zanotowano 7,8 tys. ofert, ale wynik ten był zdecydowanie niższy od wartości wskaźnika obserwowanego w sierpniu 2021 r., kiedy ofert było 10,2 tys.

Oceniając pomorski rynek pracy poprzez pryzmat liczby ofert zgłoszonych do powiatowych urzędów pracy, okazuje się, że jest on względnie odporny na zawirowania gospodarcze występujące w okresie ostatnich miesięcy. Choć we wrześniu br. liczba zgłoszonych ofert była kolejny miesiąc z rzędu niższa aniżeli w porównywalnych okresach 2021 r., to dysproporcja w ujęciu rok do roku w odniesieniu do poprzednich miesięcy znacznie się zmniejszyła – według danych szacunkowych wrześniowy odczyt w bieżącym roku był niższy o 0,3 tys. miejsc pracy w porównaniu z poziomem zanotowanym we wrześniu 2021 r.

Kolejną z miar oceny sytuacji na rynku pracy pod kątem zgłaszanego popytu na pracę jest *wskaźnik wolnych miejsc pracy*. Określa on udział wolnych miejsc pracy w sumie wszystkich (wolnych i zagospodarowanych) miejsc pracy w danym okresie. Na koniec II kw. 2022 r. wskaźnik ten wyniósł w woj. pomorskim 1,41%. W porównaniu z analogicznym okresem 2021 r. był on wyższy o 0,1 pkt. proc. Pod względem wartości tego wskaźnika woj. pomorskie w analizowanym okresie było na 4. miejscu w rankingu regionów w kraju za regionem zachodniopomorskim (1,94%), warszawskim stołecznym (1,54%) i dolnośląskim (1,43%).

Stopień dostosowywania się rynku pracy do zgłaszanego popytu na pracę odzwierciedla wskaźnik relacji liczby nowo utworzonych miejsc pracy do liczby miejsc zlikwidowanych w danym okresie. W II kw. 2022 r. na jedno zlikwidowane miejsce pracy w woj. pomorskim przypadły 2,0 nowo utworzone

miejsce pracy (przed rokiem 2,2 miejsca). Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w woj. świętokrzyskim (9,2). Pomorskie znalazło się na 9. pozycji wśród wszystkich regionów w kraju.

W tym miejscu trzeba nadmienić, że za dużą częścią ofert pracy stoją procesy wymiany pracowników, czyli rekrutacje i zwolnienia, które nie są związane z tworzeniem nowych stanowisk pracy. Zjawisko to ma pozytywne strony, gdyż przyczynia się do poprawy alokacji zasobów pracy, a dla części pracowników staje się okazją do awansu i szansą na uzyskanie wyższych wynagrodzeń.

Pracodawcy z niektórych branż mają problem z pozyskaniem pracowników

Pomimo mniejszej liczby ofert pracy niż przed rokiem, problem z obsadzaniem wolnych etatów pozostaje nadal aktualny. W I półroczu 2022 r. największą liczbę ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców do powiatowych urzędów pracy stanowiły oferty dla m.in.: pracowników wykonujących prace proste, magazynierów/robotników magazynowych, robotników gospodarczych, przetwórców ryb, robotników budowlanych, pakowaczy ręcznych i pracowników produkcji. Znaczny udział stanowiły również oferty z branży sprzedażowej, gastronomicznej i hotelarskiej.

Oferty zgłaszane do urzędów pracy pokazują tylko część ogólnego zapotrzebowania na pracowników zgłaszanego przez regionalnych pracodawców. Dotyczą one głównie stanowisk pomocniczych oraz niższych technicznych, zdecydowanie rzadziej przez urząd pracy poszukiwani są pracownicy o wysokich kompetencjach. Pełniejszym źródłem wiedzy o zapotrzebowaniu na kadry zgłaszanym przez pracodawców są internetowe oferty pracy. Analizy⁵ tych ofert wskazują, że w sierpniu 2022 r. w woj. pomorskim pracodawcy zgłaszali największe zapotrzebowanie na pracowników: administracyjno-biurowych, kadr i HR, marketingu oraz branży IT, logistyki i spedycji, przemysłu i produkcji oraz handlu i sprzedaży.

Ponadto wyniki badania *Barometr zawodów*⁶ wskazują, że w woj. pomorskim duże zapotrzebowanie i problemy z pozyskaniem odpowiednich kadr mają przedsiębiorstwa prowadzące działalność w branży: budowlana, medyczno-opiekuńcza, gastronomiczna, edukacyjna i transportowa.

Część pracodawców redukowałą poziom zatrudnienia

Z analizy danych dotyczących zwolnień grupowych w woj. pomorskim, wynika, że od początku 2022 r. do 30 września ogółem zwolnionych zostało 383 pracowników, z czego największe redukcje dotknęły osoby zatrudnione w przetwórstwie przemysłowym (269 osób) oraz w transporcie i gospodarce magazynowej (83 osoby). Dla porównania w tym samym okresie roku poprzedniego doszło do zwolnień grupowych na poziomie 818 pracowników, w tym 312 osób zatrudnionych w

⁵ Badanie internetowych ofert pracy - analiza realizowana przez WUP w Gdańsku dot. ogłoszeń o pracę w woj. pomorskim zamieszczanych poza systemem publicznych służb zatrudnienia dostępnych na stronach (portalach) internetowych – prowadzona w ujęciu kwartalnym.

⁶ Barometr zawodów – cykliczne badanie realizowane przez WUP w Gdańsku o charakterze prognostycznym (jednoroczna perspektywa) dotyczącym zapotrzebowania na pracowników w wybranych zawodach, realizowane na poziomie powiatowym.

przetwórstwie przemysłowym, 269 osób w handlu hurtowym i detalicznym oraz naprawie pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli, a także 87 osób w działalności finansowej i ubezpieczeniowej. Tym samym skala zwolnień grupowych w 2022 r. (stan na wrzesień) zmniejszyła się o 53,2 % w stosunku do tego samego okresu roku ubiegłego. Jednak z uwagi na symptomy spowolnienia gospodarczego związanego w szczególności z kryzysem energetycznym, dane te będą wnikliwie analizowane w kolejnych miesiącach w celu włączenia do regionalnej polityki rynku pracy odpowiednich działań zaradczych.

PODAŻ NA POMORSKIM RYNKU PRACY - CHARAKTERYSTYKA

Wzrosła liczba pracujących Pomorzan

Pozytywnym zmianom w obszarze przedsiębiorczości w woj. pomorskim towarzyszył wzrost o 10 tys. osób liczby pracujących Pomorzan, a wskaźnik zatrudnienia mieszkańców woj. pomorskiego w II kw. 2022 r. osiągnął poziom 57,8%. Oznacza to, że w porównaniu z tym samym okresem poprzedniego roku odnotowano wzrost jego wartości o 0,5 pkt. proc. Pod względem wskaźnika zatrudnienia woj. pomorskie uplasowało się na 3. miejscu wśród wszystkich regionów kraju, tuż za woj. mazowieckim (60,4%) oraz wielkopolskim (59,6%), nie zmieniając swojej pozycji w stosunku do ubiegłego roku.

Warto podkreślić, że wzrost liczby osób pracujących za II kw. 2022 w odniesieniu do II kw. roku ubiegłego zawdzięczamy pracującym kobietom – ich liczba zwiększyła się rok do roku o 8 tys. osób, i wyniosła 474 tys. osób (dla mężczyzn w tym samym czasie zanotowano wzrost o 4 tys. osób, a ogólna liczba pracujących mężczyzn wyniosła 565 tys. osób). W II kw. 2022 r. w regionie odnotowano 1 038 tys. osób pracujących, w tym 634 tys. (tj. 61,1%) w miastach i 404 tys. (tj. 38,9%) na wsi. Analizując pracujących według grup zawodów i płci, najwyższy udział pracujących mężczyzn odnotowano wśród robotników przemysłowych i rzemieślników (89,0%) oraz operatorów i monterów maszyn i urządzeń (80,9%). Natomiast kobiety najczęściej pracowały jako osoby wykonujące prace proste oraz pracownicy usług i sprzedawcy - odpowiednio 79,6% i 63,4%. Warto podkreślić, że wśród pracujących 39,0% stanowiły osoby z wyższym wykształceniem, a ich udział wzrósł w stosunku do roku ubiegłego o 1,4 pkt. proc. Zdecydowana większość pracujących osób (92,5%) wykonywała obowiązki zawodowe w pełnym wymiarze czasu (dla porównania 93,5% w II kw. 2021 r.).

Najwięcej mieszkańców naszego regionu znajduje zatrudnienie w sektorze usług, który generuje w woj. pomorskim najwięcej miejsc pracy. Statystycznie, na każde dziesięć osób zatrudnionych w regionie sześć pracuje w sektorze usługowym - 61,9% ogółu (dla porównania 61,0% w II kw. 2021 r.). Natomiast w pozostałych sektorach zatrudnienie przedstawia się następująco: 31,5% w przemyśle i budownictwie oraz 6,2% w rolnictwie.

Pomorski rynek pracy nadal zasilają obywatele innych państw

Od kilku lat woj. pomorskie notuje duży napływ pracowników zza granicy na regionalny rynek pracy. W roku bieżącym, w związku kryzysem wojennym w Ukrainie, wprowadzona została nowa uproszczona procedura dotycząca zatrudniania obywateli tego kraju w formie tzw. powiadomienia o powierzeniu pracy⁷. Oprócz niej funkcjonują, realizowane przez powiatowe urzędy pracy, dotychczasowe procedury uproszczone dotyczące oświadczeń⁸ o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcom i zezwoleń na pracę sezonową. Ponadto, nadal wydawane są zezwolenia na pracę przez wojewodę.

Według stanu na 14 października br. powiatowe urzędy pracy woj. pomorskiego wpisały do ewidencji ogółem 80,4 tys. oświadczeń⁹ o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcom, w tym najwięcej, bo 56,9% dotyczyło obywateli Ukrainy.

W ramach ww. nowej procedury dedykowanej wyłącznie obywatelom Ukrainy dot. powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom, w okresie od 15 marca do 14 października 2022 r. w naszym regionie zatrudnionych zostało łącznie 45,7 tys. osób pochodzących z tego kraju.

Najwięcej zatrudnianych obywateli Ukrainy rejestrowanych było w Gdańskim Urzędzie Pracy obsługującym m. Gdańsk i powiat gdański - według stanu na 14 października br. wpisano tam do ewidencji 23,6 tys. oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy obywatelom tego kraju oraz 23,3 tys. powiadomień¹⁰ o powierzeniu pracy.

Natomiast dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych¹¹, według stanu na 30 czerwca 2022 r., pokazywały, że do ubezpieczeń emerytalnego i rentowego w woj. pomorskim zgłoszonych było nieco ponad 64 tys. cudzoziemców (według stanu na 31 sierpnia 2021 r. – 53,3 tys.). Wśród nich zdecydowanie przeważali obywatele Ukrainy, którzy stanowili 75,4% wszystkich zgłoszonych obcokrajowców dysponujących obywatelstwem innym niż polskie. W ogólnej liczbie 48,3 tys. zgłoszonych do ubezpieczeń obywateli Ukrainy, niemal 22,5 tys. stanowili pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, a blisko 470 osób prowadziło własną działalność gospodarczą.

⁷ Zgodnie z Ustawą z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022 poz. 583, z późn. zm.).

⁸ Oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy dotyczą obywateli Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej, Gruzji i Ukrainy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę oraz zezwolenia na pracę sezonową.

⁹ Oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy dotyczą obywateli Republiki Armenii, Republiki Białorusi, Republiki Mołdawii, Federacji Rosyjskiej, Gruzji i Ukrainy bez konieczności uzyskania zezwolenia na pracę oraz zezwolenia na pracę sezonową.

¹⁰ Dane dotyczą okresu sprawozdawczego od 15 marca do 14 października 2022 r.

¹¹ Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Departament Statystyki i Prognoz Aktuarialnych - Liczba ubezpieczonych, którzy w zgłoszeniu do ubezpieczeń emerytalnego i rentowych mają podane obywatelstwo inne niż polskie według Oddziałów ZUS (stan na 30.06.2022 r.).

Kobiety nadal pozostają mniej aktywne zawodowo niż mężczyźni

Analizując poziom aktywności zawodowej mieszkańców z uwzględnieniem płci należy podkreślić, że aktywność zawodowa kobiet w naszym regionie od lat pozostaje na znacznie niższym poziomie aniżeli w przypadku mężczyzn. W II kw. 2022 r. pracujące kobiety stanowiły w woj. pomorskim 50,8% ogółu kobiet w wieku 15-89 lat. Ten sam wskaźnik dla mężczyzn był wyższy o 14,6 pkt. proc. i wynosił 65,4%. Dla porównania, w tym samym okresie poprzedniego roku poziom zatrudnienia wynosił odpowiednio 50,1% oraz 65,0%, co oznacza nieznaczny wzrost w grupie kobiet (o 0,7 pkt. proc.), a w przypadku mężczyzn spadek o 0,4 pkt. proc. Warto jednak zaznaczyć, że wskaźnik zatrudnienia kobiet w woj. pomorskim na tle innych regionów w kraju jest jednym z najwyższych – za II kw. 2022 r. wyższą wartość odnotowano jedynie w woj. mazowieckim (54,8%) oraz wielkopolskim (52,9).

Wysoki odsetek mieszkańców regionu stanowiły osoby bierne zawodowo

W woj. pomorskim w II kw. 2022 r. na każde 1 000 osób pracujących przypadało 712 osób biernych zawodowo. Osoby bierne zawodowo stanowiły 41,1% ogółu ludności regionu w wieku 15-89 lat, a ich liczebność w analizowanym okresie wynosiła 739 tys. i zwiększyła się o 2 tys. osób w stosunku do tego samego okresu 2021 r. Osoby w wieku produkcyjnym, czyli najważniejsze dla rynku pracy, stanowiły 35,9% biernych zawodowo. Najliczniejszą grupę biernych zawodowo stanowiły osoby w przedziale wiekowym 55-89 lat - ich udział wyniósł 62,4%. Drugą co do wielkości kategorię wiekową stanowiły osoby w wieku 15-24 lata - 21,1% ogółu populacji biernych zawodowo. Większość, tj. 60,9% w grupie osób biernych zawodowo stanowiły kobiety (dla porównania 61,1% w II kw. 2021 r.).

Przyczyny nieposzukiwania pracy przez osoby bierne zawodowo są różne. Wg stanu na II kw. 2022 r. najwięcej, bo 47,9% osób jako powód podawało emeryturę. Kolejną co do wielkości przyczyną bierności była nauka i uzupełnianie kwalifikacji - 23,3% biernych zawodowo. Pozostałymi czynnikami wpływającymi na decyzję o nieposzukiwaniu pracy były: choroba i niepełnosprawność (12,6%) oraz obowiązki rodzinne i związane z prowadzeniem domu (9,7%) – w tej grupie z racji obowiązków rodzicielskich dominują kobiety: 14,2% ogółu kobiet biernych zawodowo (53 tys.), natomiast mężczyźni: 2,6% ogółu mężczyzn (6 tys.).

Kurczenie się zasobów pracy postępuje wolniej niż w innych regionach kraju

Choć negatywne zmiany w strukturze demograficznej społeczeństwa postępują i stają się coraz bardziej odczuwalne na rynku pracy, woj. pomorskie nadal jest w lepszej sytuacji aniżeli pozostałe regiony kraju.

Rok 2021 był drugim z rzędu, w którym w naszym województwie odnotowaliśmy ubytek naturalny, który w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniósł -2,02 (dla porównania: -0,50 w 2020 r., 1,54 w 2019 r.). Woj. pomorskie, które jeszcze w 2019 r. notowało dodatni poziom tego wskaźnika, w roku

2020 i 2021 stało się województwem z ubytkiem naturalnym, chociaż o najniższej wartości na tle wszystkich regionów.

Pomorzanie w 2021 r., podobnie jak w 2020 r., byli najmłodszą populacją wśród regionów Polski z medianą wieku wynoszącą 40,6 lat (40,3 w 2020 r.), podczas gdy mediana wieku liczona dla kraju wyniosła w 2021 r. 42 lata (41,7 w 2020 r.). Tuż za naszym regionem, pod tym względem, uplasowali się mieszkańcy woj. małopolskiego (40,7 lat) i wielkopolskiego (40,8 lat).

Na koniec 2021 r. osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 58,9% ogółu społeczeństwa regionu (59,3% w 2020 r.; 59,8% w 2019 r.). Systematycznie rośnie współczynnik odzwierciedlający relację osób starszych do liczby ludności ogółem (w 2021 r. wynosił on 27,3%, w 2020 r. – 26,5%, a w 2019 r. – 25,5%). Wskaźnik ten wypada korzystnie na tle innych województw (5. miejsce), niemniej z roku na rok rośnie, co potwierdza, że społeczeństwo naszego regionu starzeje się.

Nadal pozytywnym trendem jest utrzymujące się dodatnie saldo migracji w naszym regionie, które w 2021 r. ogółem na 1000 mieszkańców w woj. pomorskim wyniosło 2,03. W tym zakresie nastąpił wzrost w porównaniu do 2020 r., kiedy odnotowano poziom 1,74. Dodatkowo saldo migracji ludności wskazuje, że liczba zameldowań na pobyt stały przewyższa liczbę wymeldowań z pobytu stałego. Pod tym względem dominują migracje wewnątrz krajowe – w ruchu wewnętrznym (w obrębie kraju) saldo migracji wyniosło 2,0 (1,6 w 2020 r.), a w ruchu zagranicznym 0,07 (0,11 w 2020 r.).

Poziom kształcenia ustawicznego osób dorosłych pozostaje na niskim poziomie

Dane ilustrujące uczestnictwo osób dorosłych (w przedziale wiekowym 25–64 lata) w doksztalcaniu w 2021 r. pokazują, że woj. pomorskie ze wskaźnikiem kształcenia ustawicznego na poziomie 6,8%, na tle innych województw, osiągnęło jeden z najlepszych wyników – 4. miejsce w rankingu regionów w kraju. Pomorskie, pod tym względem notuje wyższy poziom niż średnia w kraju. Natomiast Polska, ze wskaźnikiem 5,4%, nadal pozostaje daleko za takimi krajami jak Szwecja, Finlandia czy Dania, które są europejskimi liderami w kształceniu ustawicznym osób dorosłych (w 2021 r. wskaźnik ten wyniósł w tych krajach odpowiednio: 34,7%, 30,5% i 22,3%).

Zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych w rejestrach powiatowych urzędów pracy

Wraz z końcem 2021 r. w urzędach pracy w woj. pomorskim zarejestrowanych było 47,7 tys. osób bezrobotnych. Na koniec stycznia 2022 r. liczba bezrobotnych w regionie zwiększyła się do poziomu 49,2 tys. osób i był to najwyższy odnotowany poziom wskaźnika w bieżącym roku. Od lutego do lipca br. obserwowaliśmy systematyczny spadek populacji bezrobotnych do poziomu 40,8 tys. osób. Na koniec sierpnia br. liczba zarejestrowanych bezrobotnych nieznacznie wzrosła w ujęciu miesięcznym do poziomu 40,9 tys. osób (o 82 osoby), we wrześniu obserwowaliśmy kolejny wzrost o 523 osoby, do poziomu 41,4 tys. Warto podkreślić, że rok wcześniej - w sierpniu 2021 r. w regionie było zarejestrowanych aż o 11,7 tys. osób bezrobotnych więcej (52,5 tys. osób), we wrześniu 2021 r. o 10,0 tys. osób więcej (51,4 tys.).

Od stycznia do września 2022 r. rejestry opuściło 62,2 tys. osób bezrobotnych, czyli o 10,2% (5,8 tys. osób) więcej niż w tym samym okresie roku ubiegłego, ale też zwiększyła się liczba rejestracji osób bezrobotnych - o 7,9% (4,1 tys. osób).

Analizując powody wyłączeń z rejestru osób bezrobotnych w 2022 r. (od stycznia do września) obserwujemy znaczny wzrost, w stosunku do tego samego okresu roku ubiegłego, liczby wykreśleń z rejestrów z powodu niepotwierdzenia gotowości do pracy (z 6,1 tys. do 13,7 tys. osób). Wpływ na taką sytuację miało m.in. przywrócenie, zawieszono na czas obowiązywania obostrzeń związanych z pandemią koronawirusa, obowiązku osobistego stawiennictwa bezrobotnych w urzędach pracy w celu potwierdzenia gotowości podjęcia zatrudnienia. Rok 2022 charakteryzował się również spadkiem wyłączeń z rejestrów bezrobotnych z powodu podjęcia pracy – o 11,0%, tj. 3,9 tys. osób. Podjęcia pracy w okresie styczeń - wrzesień 2022 r. stanowiły 50,6% wszystkich wyłączeń z rejestrów PUP (w tym samym okresie 2021 r. - 62,8%)

Analizując zjawisko bezrobocia w tym roku, w odniesieniu do nieco dłuższego horyzontu czasowego widać, że obserwowana w bieżącym roku poprawa sytuacji na regionalnym rynku pracy spowodowała, że wskaźnik dotyczący liczby osób bezrobotnych najpierw zbliżył się do poziomu notowanego w pierwszym miesiącu po ogłoszeniu stanu epidemii (kwiecień 2020 r.), a następnie do poziomów obserwowanych przed pandemią, w II połowie 2019 r. (czerwiec-grudzień 2019 r.). Lipiec br. był wyjątkowy, gdyż w powiatowych urzędach pracy województwa pomorskiego zarejestrowanych było 40 793 osoby, tym samym osiągnęliśmy najniższą wartość w historii województwa.

Wzrósł udział kobiet i osób powyżej 50. roku życia wśród osób bezrobotnych

W sierpniu 2022 r. udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy woj. pomorskiego wyniósł 62,7% i był o 2,7 pkt. proc. wyższy aniżeli w analogicznym okresie roku ubiegłego. Podobną tendencję, ale z mniejszą skalą zmiany w ujęciu rocznym zaobserwowano w przypadku osób bezrobotnych po 50. roku życia. Udział tej grupy wśród osób bezrobotnych w sierpniu 2022 r. wyniósł 24,6%, a w analogicznym okresie 2021 r. wskaźnik ten odnotował wartość 23,8%, czyli w ujęciu rocznym odnotowano wzrost udziału o 0,8 pkt. proc. Znaczny udział w strukturze bezrobocia stanowiły też osoby długotrwale bezrobotne - niemal co druga osoba bezrobotna przebywająca w rejestrze powiatowych urzędów pracy regionu należała do kategorii długotrwale bezrobotnych. W tej kategorii osób zaobserwowano jednak w ujęciu rocznym nieznaczny spadek ich udziału w strukturze bezrobocia - w sierpniu 2022 r. wyniósł on 48,8%, a rok wcześniej udział był wyższy o 1,2 pkt. proc. (50,0%).

W ujęciu rocznym (sierpień 2022 r. - sierpień 2021 r.) zmniejszył się również udział osób młodych w wieku do 30. roku życia w ogólnej liczbie osób bezrobotnych – wartość wskaźnika spadła o 1,1 pkt. proc. (z poziomu 25,8% do poziomu 24,7%).

W 2022 r. w urzędach pracy woj. pomorskiego (od 1. marca do 14. października) odnotowano w statystyce pojawienie się nowej kategorii osób zarejestrowanych jako bezrobotne – chodzi o 4 tys.

bezrobotnych obywateli Ukrainy, którzy na mocy *specustawy* otrzymali możliwość rejestrowania się w urzędach pracy na zasadach mocno zbliżonych do obywateli naszego kraju. Według stanu na 30 września 2022 r. w rejestrach powiatowych urzędów pracy widniało 910 obywateli tego kraju, z czego 787 osób stanowiły kobiety.

Spadła rozpiętość w poziomie stopy bezrobocia pomiędzy powiatami

Poprawiająca się sytuacja na regionalnym rynku pracy poskutkowała też zmniejszeniem się rozpiętości w poziomie stopy bezrobocia pomiędzy powiatami. W sierpniu 2021 r. różnica pomiędzy najwyższą i najniższą wartością stopy bezrobocia w regionie wynosiła 10,5 pkt. proc., a w sierpniu 2020 r. nieco mniej: 10,1 pkt. proc. Oba omawiane przypadki dotyczyły rozpiętości w poziomie stopy bezrobocia pomiędzy powiatem nowodworskim a m. Sopot. W sierpniu 2022 r. zaobserwowano pozytywną zmianę, a mianowicie różnica w rozpiętości bezrobocia zmniejszyła się do poziomu 9,4 pkt. proc., a sytuacja na lokalnym rynku pracy omawianego powyżej powiatu nowodworskiego poprawiła się na tyle, że miejsce powiatu o najwyższej stopie bezrobocia w regionie zajął powiat człuchowski (sierpień - 10,9%). Najniższy poziom bezrobocia w regionie w sierpniu 2022 r. odnotowano w m. Sopot (1,5%). Pomimo obserwowanego spadku rozpiętości w poziomie bezrobocia do poziomu 9,4 pkt. proc., rozpiętość w tym zakresie pomiędzy poszczególnymi powiatami była jednak wyższa aniżeli w okresie przed pandemią – w sierpniu 2019 r. wynosiła 8,7 pkt. proc.

Woj. pomorskie pod względem stopy bezrobocia rejestrowanego, z wynikiem 4,4% na koniec sierpnia br., uplasowało się na 5. miejscu w kraju. Warto przypomnieć, że na koniec sierpnia 2021 r. stopa bezrobocia w regionie wynosiła 5,6%, co plasowało woj. pomorskie na 7. miejscu w kraju za województwami: wielkopolskim, śląskim, małopolskim, mazowieckim, dolnośląskim oraz lubuskim, a w sierpniu 2020 r. nasz region zajmował z identycznym wynikiem 5. miejsce wśród wszystkich województw.

W tym miejscu warto dla porównania odnieść się do stopy bezrobocia wg Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności wg GUS, która za II kw. br. dla woj. pomorskiego wyniosła 1,8%. Wskaźnik ten liczony jest wg innej metodologii niż stopa bezrobocia rejestrowanego i pokazuje wartość wyliczoną na podstawie danych zebranych w badaniu ankietowym mieszkańców¹².

Podsumowując, można stwierdzić, że zarówno spowolnienie gospodarcze z powodu pandemii w latach 2020-2021 oraz tegoroczny kryzys wojenny w Ukrainie nie miały, jak dotąd, znaczącego wpływu na zjawisko bezrobocia w naszym regionie. Odporność pomorskiej gospodarki, w tym optymalny poziom adaptowania się pomorskich pracodawców do zmiennych uwarunkowań,

¹² Bezrobotni wg BAEL to osoby w wieku 15-74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, aktywnie poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni – tydzień badany), aby znaleźć pracę, były gotowe (zdolne) podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym. Do bezrobotnych zaliczane są także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz były gotowe tę pracę podjąć.

jak dotąd, pozwoliły na utrzymanie znacznej większości miejsc pracy, tym samym nie powodując odpływu osób pracujących do bezrobocia.

DZIAŁANIA PROWADZONE W RAMACH REGIONALNEJ POLITYKI RYNKU PRACY

W roku bieżącym Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, prowadząc w imieniu Samorządu Województwa Pomorskiego regionalną politykę rynku pracy, realizuje działania określone w Regionalnym Planie Działań na Rzecz Zatrudnienia dla województwa pomorskiego na rok 2022. Dotyczą one następujących obszarów tematycznych:

- rozwój kompetencji i kwalifikacji zawodowych mieszkańców Pomorza;
- wsparcie pracodawców w elastycznym reagowaniu na zachodzące zmiany społeczno-gospodarcze;
- rozwój partnerstwa na rzecz zwiększenia skuteczności polityk rynku pracy;
- upowszechnianie wiedzy i aktualnych informacji o regionalnym rynku pracy.

Kompetentni i wykwalifikowani mieszkańcy Pomorza

Realizowane działania, obejmują przede wszystkim inicjatywy wspierające obywateli Ukrainy, którzy przybyli do naszego regionu w wyniku kryzysu wojennego i potrzebowali wsparcia w zakresie osiedlania się i poszukiwania zatrudnienia na obszarze woj. pomorskiego. Ponadto, podejmowano szereg działań w obszarze rozwoju zawodowego mieszkańców regionu, w tym z uwzględnieniem zmian adaptacyjnych w zakresie kompetencji i kwalifikacji pracowników do aktualnych potrzeb pracodawców. Wiele realizowanych przedsięwzięć wspierało upowszechnianie wśród instytucji i mieszkańców woj. pomorskiego idei oraz korzyści wynikających z poradnictwa zawodowego oraz uczenia się przez całe życie.

- W marcu br. przy działających w ramach WUP w Gdańsku Centrach Informacji i Planowania Kariery w Gdańsku i w Słupsku zostały uruchomione specjalne Punkty obsługujące obywateli Ukrainy. Klienci zza wschodniej granicy wspierani są poprzez pomoc w zakresie tworzenia CV i wyszukiwania ofert pracy. Ponadto udzielane są porady o charakterze prawnym – jest to efekt współpracy z Okręgową Izbą Radców Prawnych, która w ten sposób wspiera Samorząd Województwa Pomorskiego na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy. Dodatkowo doradcy zawodowi i radcy prawni wspierani są przez wolontariuszy – studentów Uniwersytetu Gdańskiego, którzy zajmują się usługą tłumaczenia z języka polskiego na ukraiński i rosyjski. W ciągu trzech kwartałów br. Punkty Informacyjne w Gdańsku i w Słupsku, udzieliły obywatelom Ukrainy ponad 1,2 tys. porad.
- W ramach rozwoju kompetencji mieszkanki Pomorza zrealizowano regionalną akcję dla kobiet pn. „Marzec na obcasach”, a w zakresie zainicjowanych działań znalazły się m.in. inspirujące warsztaty rozwojowe, spotkania motywacyjne i rozmowy z ekspertami. W tegorocznej edycji udział wzięło 1,7 tys. kobiet, dla których zorganizowano łącznie 400 spotkań grupowych

i indywidualnych. Ponadto, w 2022 r. WUP w Gdańsku rozpoczął realizację projektu pilotażowego pn. „Kobiety gotowe na zmiany – inkubator zwinnej kariery”, który realizowany jest w partnerstwie z PUP w Gdyni, Malborku i Sztumie. Zakłada on testowanie nowych rozwiązań przybliżających kobiety do wejścia na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka, po to aby nowe metody i narzędzia, które przyniosły efekty, można było następnie wprowadzić do systemu działań publicznych służb zatrudnienia.

- Na rzecz wsparcia osób pozostających bez pracy, w ramach usług poradnictwa zawodowego, zrealizowano cykl konsultacji indywidualnych oraz spotkań grupowych pn. „Kariera od nowa”. Łącznie przeprowadzono 362 konsultacje indywidualne z zakresu poradnictwa zawodowego, a także grupowe poradnictwo zawodowe w formie warsztatowej dla 360 osób.
- Kontynuowano współpracę w ramach Pomorskiego Systemu Poradnictwa Zawodowego. W 2022 r. odbyły się 3 spotkania doradców zawodowych z tzw. grup subregionalnych. Oprócz planowania regionalnych przedsięwzięć oraz aktualizowania potrzeb szkoleniowych doradców z regionu, dotyczyły one m.in. zagadnień z obszaru coachingu, rekrutacji i doradztwa zawodowego skoncentrowanego na zróżnicowanym podejściu do pokolenia X, Y, Z, przygotowania nowoczesnych dokumentów aplikacyjnych oraz umiejętności najbardziej poszukiwanych przez pracodawców i ich weryfikacji w trakcie rozmowy kwalifikacyjnej. Ponadto, odbyło się 8 spotkań z ekspertem, które poświęcone były rozwijaniu umiejętności doradców zawodowych niezbędnych do efektywnego wspierania uchodźców z Ukrainy, po to aby w procesie doradczym lepiej rozumieć potrzeby osób, które są ofiarami działań wojennych.
- Kontynuowana była realizacja projektów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020. W 2022 r. wsparciem objęto ponad 1,9 tys. osób w wieku 18-29 lat, a wydatkowano na ten cel 33,1 mln zł. Uczestnicy projektów uczestniczyli w stażach zawodowych oraz szkoleniach umożliwiających zdobycie kompetencji i kwalifikacji zawodowych. Kontynuowano także realizację projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, skierowanych do osób powyżej 30. roku życia. Pomocą objęto blisko 1,2 tys. osób i wydatkowano na ten cel 14,6 mln zł. Uczestnicy projektów najczęściej korzystali ze stażu oraz dotacji na podjęcie działalności gospodarczej.
- Kolejny rok realizowany jest również projekt współfinansowany ze środków EFS w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, wspierający reemigrantów w procesie adaptacji na regionalnym rynku pracy po okresie pobytu za granicą. W 2022 r. w ramach projektu pn. „Pomorskie! Tu wracam, tu pracuję” w odniesieniu do uczestników zrealizowano 67 działań, w tym: rekrutacje, porady, konsultacje zawodowe, psychologiczne, prawne i edukacyjne, a także szkolenia. Od początku realizacji ww. przedsięwzięcia liczba reemigrantów objętych wsparciem wyniosła 43 osoby, 20 uczestników uzyskało kwalifikacje zawodowe, a 29 osób podjęło zatrudnienie po zakończeniu udziału w projekcie.
- W 2022 r. wspierano międzynarodowy przepływ pracowników poprzez działania sieci Europejskich Służb Zatrudnienia EURES, w tym udzielano wsparcia dla reemigrantów. Doradcy EURES pozyskiwali i upowszechniali informacje o ofertach pracy (470 ofert na blisko 2,8 tys.

miejsce pracy). Udzielono również 823 porad indywidualnych dla poszukujących pracy, bezrobotnych, w tym cudzoziemców/obywateli Ukrainy, pracodawców polskich i zagranicznych oraz instytucji zewnętrznych. W ramach funkcjonującego w WUP w Gdańsku Punktu Informacyjnego doradcy EURES udzielili wsparcia 284 obywatelom Ukrainy.

- W obszarze koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego realizowano działania mające na celu zapewnienie mieszkańcom regionu dostępu do świadczeń z tytułu bezrobocia po okresie pracy za granicą oraz pomoc w transferach tych świadczeń. Według stanu na koniec września br. wpłynęło 668 spraw o przyznanie prawa do zasiłku dla osób bezrobotnych i wydano 691 decyzji administracyjnych o przyznanie prawa do zasiłku. Zrealizowano 270 spraw dotyczących transferu zasiłku dla osób bezrobotnych z krajów UE/EOG lub Szwajcarii, Wielkiej Brytanii do Polski, 2 transfery z Polski oraz 271 spraw dotyczących potwierdzania okresów ubezpieczenia w Polsce.
- W zakresie prowadzenia rejestru instytucji szkoleniowych (RIS) oraz analizy ich oferty szkoleniowej, w okresie do 30 września br. obsłużono 387 wniosków o wpis do RIS oraz 6 wniosków o wykreślenie z rejestru. Informacje dot. obsługi instytucji szkoleniowych działających w naszym regionie zostały ujęte w raporcie pn. „Rejestr Instytucji Szkoleniowych w województwie pomorskim - analiza oferty szkoleniowej 2020-2021”.
- Wśród działań regionalnych na rzecz rozwoju zawodowego koordynowano wdrażanie w woj. pomorskim wsparcia ze środków Krajowego Funduszu Szkoleniowego (KFS). Tegoroczny limit środków finansowych w ramach KFS wynosi 14,57 mln zł (limit podstawowy 11,05 mln zł oraz rezerwa KFS 3,52 mln zł). Do sierpnia br. na realizację zadań w zakresie KFS wydatkowano 9,85 mln zł i objęto wsparciem 5,2 tys. osób. Tematyka szkoleń finansowanych ze środków KFS: kadrowo-księgowo, fryzjerstwo i kosmetyka, obsługa maszyn, informatyczne, zarządzanie/kompetencje menadżerskie, prawo jazdy, medyczne, kelnerskie/gastronomiczne, praca socjalna, fizjoterapeutyczne, językowe, z zakresu komunikacji, dotyczące danych osobowych.
- Koordynowano realizację programu regionalnego pn. „Praca dla Pomorzan”, który jest realizowany przez PUP z woj. pomorskiego w porozumieniu z WUP w Gdańsku. W roku bieżącym na realizację programu Marszałek Województwa Pomorskiego przeznaczył kwotę w wysokości 10 mln zł. ze środków Funduszu Pracy. Celem programu jest wspieranie aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w warunkach pandemii, w zakresie dostosowania kwalifikacji i kompetencji zawodowych do potrzeb i wyzwań regionalnego rynku pracy, a także zdobywanie doświadczenia zawodowego pozwalającego na znalezienie i utrzymanie zatrudnienia zgodnie z potrzebami pracodawców. W ramach programu istnieje również możliwość wspierania osób tracących zatrudnienie z powodu pogarszającej się kondycji pomorskich firm spowodowanej pandemią. Przewiduje się, że aktywizacją zawodową do końca br. zostanie objętych 859 osób bezrobotnych.

Elastyczni i przygotowani do zmian pracodawcy

W tym obszarze realizowane są inicjatywy wspierające pomorskich pracodawców w elastycznym reagowaniu na zmieniającą się sytuację na regionalnym rynku pracy, a także działania rozwijające

partnerstwo i dialog z pracodawcami i przedsiębiorstwami na rzecz poprawy skuteczności polityk rynku pracy.

- Rozpoczęto prace związane z realizacją zobowiązania SRWP 2030 pn. „Realizacja działań służących zwiększeniu kompetencji przedsiębiorstw do adaptacji do zmieniającego się otoczenia społeczno-gospodarczego”. Wspieranie pracodawców w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w roku bieżącym ma formułę śniadań biznesowych pn. „Zadbaj o rozwój swojej firmy, doskonal umiejętności w zespole”. Spotkania organizowane są we współpracy z organizacjami pracodawców i PUP, z udziałem ekspertów specjalizujących się w tematach takich jak: zarządzanie zmianą w firmie, w tym zmiany pokoleniowe, zarządzanie różnorodnością w firmie, umiejętności i kwalifikacje niezbędne w nowoczesnych firmach, szkolenie kadry i doskonalenie umiejętności pracowników. Spotkania przyczyniają się do zaakcentowania potrzeby rozwoju umiejętności i kompetencji pracodawców oraz ich pracowników; upowszechniania narzędzi dostępnych na rynku wspierających rozwój zawodowy (KFS); uświadomienia roli pracodawców w procesie wsparcia rozwoju zawodowego pracowników z wykorzystaniem środków z KFS oraz poznanie potrzeb pracodawców. Od czerwca 2022 r. zorganizowano pięć śniadań biznesowych (Gdańsk - 2, Kwidzyn, Starogard Gdański, Chojnice). W spotkaniach dotychczas wzięło udział ok. 180 uczestników.
- W ramach ww. zobowiązania SWP dodatkowo zorganizowano cykl spotkań online pn. „Urzędy pracy wspierają pomorskich pracodawców”. Tegoroczna edycja spotkań była wspólną inicjatywą realizowaną przez WUP w Gdańsku we współpracy z PUP. Podczas spotkań pomorscy przedsiębiorcy byli informowani o usługach publicznych służb zatrudnienia świadczonych na rzecz pracodawców takich jak np.: korzystanie ze szkoleń i kursów dla pracowników oraz pracodawców finansowanych z KFS, legalne zatrudnianie cudzoziemców, pozyskiwanie pracowników do firmy, organizowanie staży i prac interwencyjnych, refundacja wyposażenia miejsca pracy, usługi PUP skierowane do pracodawców. Do tej pory w roku 2022 w tych spotkaniach wzięło udział łącznie ok. 200 pracodawców.
- WUP w Gdańsku realizował zadania dotyczące obsługi rejestru agencji zatrudnienia (KRAZ) oraz sprawowania kontroli w zakresie przestrzegania warunków prowadzenia agencji zatrudnienia w celu zapewnienia odpowiedniej standaryzacji usług. Do tej pory obsłużono blisko 600 podmiotów. Ponadto w celu wsparcia w prowadzeniu usług oraz podejmowania tematów istotnych w bieżącej działalności agencji zatrudnienia, z uwzględnieniem zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych, zorganizowano spotkania informacyjne dla agencji zatrudnienia w ramach cyklu spotkań pn. "Cudzoziemcy na pomorskim rynku pracy - legalne zatrudnienie, bezpieczna praca", w których uczestniczyło 220 uczestników. W ramach wsparcia mieszkańców Pomorza, w tym obywateli Ukrainy, przeprowadzono akcję informacyjną nt. filmu (w języku polskim i ukraińskim) promującego legalne formy zatrudnienia za pośrednictwem legalnie działających agencji zatrudnienia.
- Realizowano także działania dotyczące ochrony roszczeń pracowniczych w przypadku niewypłacalności pracodawców – w ramach tego zadania, ze środków Funduszu

Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, dokonano wypłaty dla 52 osób na łączną kwotę 609,2 tys. zł.

- W 2022 r. kontynuowano proces rozliczania wsparcia udzielonego również ze środków Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na ochronę miejsc pracy w ramach tzw. tarczy antykryzysowej wprowadzonej ustawą z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Procesem weryfikacji objętych jest 10,3 tys. wniosków o łącznej kwocie dofinansowania w wysokości 794,7 mln zł. Do końca III kw. 2022 r. wstępnej weryfikacji poddano 7,4 tys. wniosków rozliczeniowych, natomiast weryfikacji końcowej poddano 0,6 tys. wniosków rozliczeniowych.

Partnerstwo na rzecz zwiększenia skuteczności polityk rynku pracy

W tym obszarze realizowane są zadania w zakresie rozwijania współpracy partnerów rynku pracy, w tym w zakresie współpracy publicznych służb zatrudnienia na rzecz wzmocnienia kompetencji pracowników instytucji świadczących usługi poradnictwa zawodowego oraz uczenia się przez całe życie.

- W roku bieżącym rozpoczęto realizację zobowiązania SRWP 2030 pn. „Stworzenie platformy współpracy instytucji uczestniczących w pozyskiwaniu i obsłudze pracowników z zagranicy na regionalny rynek pracy”. Zainicjowano powstanie Pomorskiej Platformy Współpracy Instytucji Uczestniczących w Pozyskiwaniu i Obsłudze Pracowników z Zagranicy na Regionalny Rynek Pracy. Spotkanie inauguracyjne odbyło się w maju br. - przedstawiciele kluczowych instytucji i podmiotów działających w obszarze zatrudnienia cudzoziemców na pomorskim rynku pracy podpisali list intencyjny w tej sprawie. Kolejne spotkania uczestników platformy są zaplanowane na IV kw. br.
- Organizowano comiesięczne spotkania z udziałem przedstawicieli powiatowych urzędów pracy woj. pomorskiego celem wymiany wiedzy o regionalnym i lokalnych rynkach pracy oraz doświadczeń dotyczących realizacji bieżących zadań i podejmowanych działań. Kluczowym wydarzeniem służącym rozwojowi wzajemnej współpracy publicznych służb zatrudnienia w regionie było zorganizowanie corocznej inicjatywy pn. Seminarium Dobrych Praktyk - w 2022 r. temat przewodni powiązany był z problematyką dotyczącą cudzoziemców na regionalnym rynku pracy („Cudzoziemcy na pomorskim rynku pracy – przyjmowanie, aktywizacja i integracja imigrantów z Ukrainy”).
- Współpracowano z Pomorską Wojewódzką Radą Rynku Pracy (PWRRP) w zakresie monitorowania sytuacji na pomorskim rynku pracy. W związku z napływem do woj. pomorskiego znacznej liczby obywateli Ukrainy, PWRRP przyjęła stanowisko dotyczące ich zatrudniania. Ponadto WUP w Gdańsku przygotował 348 informacji o zapotrzebowaniu na zawody, które były uwzględniane przy wyrażeniu przez PWRRP opinii w sprawie zasadności kształcenia w zawodach z potrzebami regionalnego rynku pracy.

- Współpracowano z Pomorską Radą Przedsiębiorczości oraz z samorządami gospodarczymi, w tym ze Sztabem Pomorskich Pracodawców poprzez m.in. dostarczanie aktualnej wiedzy na temat trendów, zjawisk i informacji dotyczących regionalnego i lokalnych rynków pracy.
- Kontynuowano rozwój partnerstwa PORP, w tym przygotowano koncepcję współpracy z Partnerami z innych regionów kraju, pozyskiwano materiały merytoryczne od Partnerów (PUP) celem publikacji na portalu porp.pl, przygotowano ankietę w zakresie badania potrzeb partnerów PORP.
- Kluczowym działaniem, w ramach prowadzenia dialogu partnerskiego na rzecz rozwoju pomorskiego rynku pracy, jest rozpoczęcie od września br. przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej konsultacji dot. reformy rynku pracy, która m.in. obejmuje opracowanie projektów aktów prawnych w tym zakresie. Tym samym WUP w Gdańsku, we współpracy z partnerami rynku pracy, w tym w szczególności z PUP, obecnie jest mocno zaangażowany w wymianę informacji i dyskusję na temat proponowanych zapisów w projektach dwóch najważniejszych ustaw dla systemu rynku pracy w naszym kraju, tj. *ustawy o aktywności zawodowej* i *ustawy o zatrudnianiu cudzoziemców*. Zgodnie z zapowiedziami MRIPS ww. reforma ma wejść w życie w przyszłym roku.

Wiedza o rynku pracy

W ramach szerzenia wiedzy o regionalnym rynku pracy, WUP w Gdańsku rozwija Pomorskie Obserwatorium Rynku Pracy prowadząc portal www.porp.pl oraz upowszechnia informacje tam zamieszczane, w tym w szczególności wśród partnerów instytucjonalnych.

- Na stronie www.porp.pl przygotowywane są artykuły zawierające bieżące informacje o trendach i zjawiskach na pomorskim rynku pracy oraz analizy statystyczne pokazujące konkretne dane i wskaźniki charakteryzujące rynek pracy. Upowszechniane są również informacje dotyczące konkretnych zawodów, z uwzględnieniem rezultatów badania prognostycznego Barometr Zawodów 2022 - badanie popytu i podaży pracowników w różnych zawodach na regionalnym rynku pracy. Według stanu na 30 września br. portal internetowy Pomorskiego Obserwatorium Rynku Pracy odwiedziło 25,9 tys. użytkowników.
- W ramach Obserwatorium, co roku realizowane są projekty badawcze dotyczące ważnych zagadnień dla regionalnego rynku pracy. W roku bieżącym prowadzone jest badanie pn. „Kształcenie ustawiczne w województwie pomorskim - potencjał i zapotrzebowanie w kontekście potrzeb rynku pracy”. Celem niniejszego badania jest dokonanie oceny potencjału systemu kształcenia ustawicznego oraz zbadanie zapotrzebowania pracodawców na kompetencje i kwalifikacje pracowników (w wybranych branżach) z uwzględnieniem zjawiska rozwoju zawodowego dorosłych mieszkańców woj. pomorskiego. Badanie stanowi diagnozę w celu trafnego zaplanowania działań w ramach obowiązanego SRWP 2030 dot. Wypracowania mechanizmów wspierania rozwoju zawodowego w oparciu o dostosowany do potrzeb regionalnej gospodarki system kształcenia ustawicznego

PODSUMOWANIE

Pomorski rynek pracy podlega wpływom różnych czynników, w tym długoterminowych (trendy globalne), sezonowych związanych ze specyfiką regionu, a w ostatnich latach także incydentalnym zdarzeniom o znaczeniu krytycznym (pandemia koronawirusa, konflikt zbrojny w Ukrainie). Eksperti z obszaru ekonomii coraz częściej prognozują, że w przyszłym roku czekają nas kolejne trudne wyzwania. Przewiduje się, że będą one skutkiem wysokich cen surowców energetycznych oraz potrzeby ich racjonowania. Istnieje prawdopodobieństwo, że to przełoży się na kondycję gospodarczą (recesja, problemy firm, itd.) i społeczną (pogorszenie nastrojów), a w konsekwencji wpłynie na sytuację na rynku pracy.

Niemniej jednak, pomimo dynamicznych oraz trudnych do przewidzenia i oszacowania zmian zachodzących w ostatnim czasie w sferze gospodarczej i społecznej, nasze województwo nadal pozostaje regionem atrakcyjnym zarówno do osiedlenia się, jak i realizacji planów zarobkowo-biznesowych. Obserwowane od lat trendy utrzymują się, a pojawiające się zdarzenia krytyczne nadają tym zjawiskom dodatkowej dynamiki.

Obecnie, za mocne strony pomorskiego rynku pracy należy uznać:

- niski poziom bezrobocia;
- rosnący poziom zatrudnienia i zwiększająca się liczba pracujących Pomorzan;
- wysoki poziom aktywności zawodowej mieszkańców regionu;
- rosnąca skala przedsiębiorczości oraz wysoce rozwinięte postawy przedsiębiorcze Pomorzan;
- sprawne dostosowywanie się przedsiębiorstw do zachodzących zmian w gospodarce;
- adaptacyjność pracodawców i elastyczne reagowanie w zakresie prowadzonej polityki zatrudnienia;
- dostępność wykształconych kadr, w tym absolwentów wchodzących na rynek pracy;
- migracja wewnętrzna potencjalnych zasobów kadrowych powodowana atrakcyjnością biznesową regionu;
- zwiększająca się liczba cudzoziemców wspierających regionalny rynek pracy, szczególnie w sektorach dotkniętych deficytami kadrowymi;
- względna odporność regionu na zjawiska noszące znamiona szoków gospodarczych.

Do wyzwań pomorskiego rynku pracy nadal zaliczamy:

- utrzymująca się niższa aktywność zawodowa kobiet;
- wysoki odsetek mieszkańców pozostających w bierności zawodowej, w tym kobiet sprawujących opiekę nad osobami zależnymi;
- niski odsetek osób kontynuujących pracę zawodową po osiągnięciu wieku emerytalnego;
- wysoki udział kobiet i osób powyżej 50. roku życia wśród bezrobotnych zarejestrowanych w PUP;
- niski wskaźnik udziału Pomorzan w kształceniu ustawicznym;
- zmniejszająca się liczba zasobów pracy – osób w wieku produkcyjnym.

Wszystkie ww. zjawiska, ujęte zarówno w mocnych stronach (jako dźwignie dalszego rozwoju), jak i w wyzwaniach pokazują, że coraz większe znaczenie dla pomorskiego rynku pracy, w szczególności w efekcie trendów demograficznych, będzie miała presja na optymalizację pracy (produktywność zatrudnienia).

W tym kontekście szansą o kluczowym znaczeniu dla rozwoju rynku pracy, w obliczu aktualnych i przyszłych jego potrzeb, jest wzmocnienie całościowego uczenia się (tzw. kształcenie ustawiczne), zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami gospodarki. Rosnąca potrzeba zwiększania efektywności pracy przejawia się w szczególności w zmianach modeli biznesowych, często w połączeniu z automatyzacją, robotyzacją i cyfryzacją różnych procesów, zarówno w sferze produkcji, jak i usług. Dąży się do tego, aby rutynowe działania automatyzować, uwalniając tym samym czas pracowników na zajęcia bardziej kreatywne. Dążenie to będzie wpływało na uelastycznienie kultury organizacyjnej pracodawców i zwiększenie gotowości do wdrażania niestandardowych rozwiązań. Przy uwzględnieniu ograniczonej dostępności zasobów pracy oraz postępującej robotyzacji w wielu branżach gospodarki i jednocześnie upowszechniającym się modelu wykorzystywania maszyn, nie tylko do wykonywania prac prostych, lecz również przy realizacji procesów decyzyjnych, niezbędne jest stałe zdobywanie nowych umiejętności i ich rozwijanie. To właśnie kompetencje i kwalifikacje odpowiednio dostosowane do potrzeb gospodarki, coraz bardziej będą decydowały o przewadze rynkowej nie tylko kandydatów do pracy i pracowników, ale też zatrudniających ich pracodawców. Powyższe znajduje swoje odzwierciedlenie w idei *lifelong learning*, czyli nabywania umiejętności na przestrzeni całego życia.

Odpowiedzią na opisane wyzwania są przedsięwzięcia i zobowiązania strategiczne przyjęte przez Samorząd Województwa Pomorskiego w ramach określonych polityk regionalnych. Potrzeba rozwoju szeroko rozumianych umiejętności oraz upowszechnianie idei i korzyści wynikających z kształcenia ustawicznego ma odzwierciedlenie w założeniach Regionalnego Programu Strategicznego w zakresie gospodarki, rynku pracy, oferty turystycznej i czasu wolnego.

Dodatkowo warto podkreślić, że wszelkie inicjatywy podejmowane w obszarze rynku pracy, aby mogły być skutecznie wdrażane, powinny być wspierane przez odpowiednio zaprojektowane regulacje prawne. Polityka rynku pracy mocno oddziałuje na inne sfery życia społeczno-gospodarczego, w szczególności takie jak gospodarka, edukacja, integracja społeczna, zdrowie. Dlatego też musi stanowić spójną i adekwatną do potrzeb wszystkich uczestników rynku pracy ramę, umożliwiającą, instytucjom ją programującym i realizującym, elastyczne i aktywne podejście do pojawiających się wyzwań. W takim kierunku prowadzony jest obecnie dialog z Ministerstwem Rodziny i Polityki Społecznej dotyczący planowanej reformy rynku pracy w oparciu o projekty *ustawy o aktywności zawodowej* oraz *ustawy o zatrudnianiu cudzoziemców*.